

Ještě obrana pěchoty se zřetelem na útočnou vzbu.

1. Úvod.

Tento článek je myšlen jako pokračování čl. mjr. pěch. F. Šantory v 1. čís. VR. 1937, kde autor cituje názory některých cizích odborníků o nedostatečném vybavení pěchoty protitankovými zbraněmi, z kterýchžto názorů dýchá velký pesimismus. Ač se snaží těmto pesimistickým názorům poněkud čelit, přece sám dochází různými výpočty k závěru, že kromě pohyblivé zálohy protitankových zbraní u vyšších jednotek musí mít pěší pluk 20 pěchotních kanonů a 36 protitankových pušek ráže 20 mm, aby udržel hlavní postavení v obraně, při čemž tento pluk musí dokonale využít terénu a bránit se proti ÚV. i jinými aktivními prostředky.

Celkově působí tyto vývody na málo informované čtenáře velmi tísnivě a vnucuje se jim bezděky i otázka, je-li vůbec účelné ve válce něco podnikat, když 20 pěchotních kanonů a 36 protitankových pušek nemá u pluku a snad ani nebude mít žádná armáda.

Zvláště snadno vzniká tento dojem u mladých velitelů s dosud méně vyvinutou představivostí, poněvadž nemají dostatek všestranných zkušeností, kterými jediné mohou opravit jednostrannou mluvu číslic.

Každý příspěvek k vyřešení této otázky má svůj význam, i když se mluva suchých čísel leckde nesrovnává s živou skutečností boje. Vždyť boj není jenom kalkulace, nýbrž kalkulace + morálka + vlastnosti materiálu, kromě jiných více nebo méně významných složek.

Proto chci pokračovat v rozhovoru o tomto důležitém předmětu ještě i s jiného hlediska, aby lépe vysvitlo, zda situace jednotky méně vyzbrojené protitankovými prostředky je opravdu tak beznadějná.

2. Kalkulační základna.

Při řešení otázky, jak vyzbrojit pěchotu protitankovými zbraněmi, nutno zjistit, kde leží hranice mezi nezbytnou výzbrojí, která pěchotě poskytne možnost úspěšné obrany a mezi nezbytnou pohyblivostí pěchoty, aby nebyla přetížena prostředky na újmu plnění úkolu „královny zbraní“.

Není hlavním úkolem pěchoty ubránit se jenom proti útočné vzbě, ale dobýt terén a udržet jej vůbec. Tuto úlohu však neplní pěchota sama a jen vlastními prostředky (bez pomoci děl, ŮV., let., atd.) a neplní ji jen v rámci praporu nebo pluku, ale současně i v rámci vyšší jednotky. Vždyť na příklad v obraně není každý pluk ani po všech stránkách soběstačnou palebnou jednotkou a jeho vlastní palebné zdroje nestačí na plnění všech úkolů na bojišti, t. j. na současně zastavení útoku pěchoty a tlumení palby nepř. dělostřelectva, a přece nechceme, aby byl do rámce pluku organizačně včleněn takový počet lehkých, po příp. hrubých polních děl, aby byl pluk i po této stránce úplně soběstačný a spokojíme se čas od času přidělovanou podporou dělostřelectva.

Podobně musí vypadat i obrana proti ŮV., kde nelze dobře vypočítávat úplnou dotaci protitankových zbraní pro každý pluk, aby každý z nich na každém místě a v každém čase byl po této stránce stále soběstačný. Tanky nejsou zasazovány denně a také ne všude na celé frontě, ale vzhledem na svou poměrně malou početnost v poměru k vlastní pěchotě a vzhledem na drahocennost materiálu, trpícího poměrně rychlým opotřebením a velkými ztrátami v boji bývají zasazovány jen na určitých úsecích fronty, kde vyšší jednotky vyvíjejí útočné úsilí a kde jsou pro zasazení tanků příhodné podmínky.

Tanky spolu pracují sice s útočícími prapory a pluky, ale jejich spolupráce je dána rozkazem vyšší jednotky. Proto i při obraně proti tankům nutno vyšší jednotce vyhradit určitý vliv na rozdělení prostředků obrany.

Z toho důvodu nemůže být jenom jedna kalkulační otázka, jak vybavit pěchotu, a nemůžeme tuto otázku vyslovit v tomto znění: „Kolik protitankových zbraní musí mít prapor anebo pluk, aby udržel hlavní postavení proti útočné vzbě?“

Otázky musí být dvě:

1. Kolik protitankových zbraní přidělit organizačně jednotlivým praporům (plukům), aby se tyto jednotky mohly přímo bránit proti nenadálým překvapům ŮV. při roztržitých akcích menších jednotek?

2. Jak vybavit vyšší jednotky protitankovými zbraněmi, aby mohly hned od počátku rozmnožit protitankové prostředky praporů (pluků), zasazených v tankovém terénu, a aby těmto vyšším jednotkám zůstala ještě záloha těchto zbraní, která by mohla v čase potřeby vytvořit další obranný sled?

Při tom nutno podotknout, že i pěchotní kanony, určené v rámci pluku pro jednotlivé prapory, nezůstanou stále u svých praporů, poněvadž

i v rámci pluku nutno přiznat veliteli pluku právo zesílit prapor rozmístěný v tankovém terénu na újmu praporu rozmístěného v pěchotním terénu.

Tak dosáhneme racionálního využití prostředků aktivní obrany proti tankům a znemožníme jejich trvale stejnoměrné rozložení na místech i podřadných.

Tato kalkulační základna může sloužit k výpočtu dotace protitankových zbraní a při správném dodržování zásad o jejich použití snadněji se přiblížíme k hranicím dobrého vybavení ohrožených jednotek protitankovými zbraněmi, aniž zbytečně podlamujeme pocit sebedůvěry.

Je tato mez vyjádřena počtem 20 pěchotních kanonů na pluk? Může se jednotka úspěšně bránit i při menším počtu protitankových zbraní?

3. Taktické možnosti ÚV.

I taktické možnosti ÚV. musíme spočítat, máme-li určit prostředky obrany proti ní, ale výpočet nesmí být čistě matematický, poněvadž řešení a vývoj boje nejsou také čistě matematické.

Dáme-li početní úkol: „Kolik litrů mléka dá dojnice za hodinu, když za 5 minut dá 5 litrů?“, dostaneme dvojí řešení: Řešení čistě početní dá výsledek 60 litrů, řešení podle zkušenosti dá jen 5 l, a to ještě jen v určité hodiny.

V novinářských článcích se často dočteme, že určitý stát zaplaví nepřátelské území mraky letadel a nepřehlednou spoustou tanků, které rozvrátí každý odpor obránce.

Tyto údaje byly již vojáky do jisté míry opraveny, co se týče letectva, poněvadž letectvo již déle existuje ve větších jednotkách a mohly být nasbírány zkušenosti.

Jednotky ÚV. jsou poměrně mladší, a začneme-li počítat, že tank překoná zákop x m široký, přebrodí vodní tok x m hluboký, vyvrátí strohy 30 cm silné, prorazí zeď určité tloušťky atd., a připočteme-li k tomu předpokládaný počet vyrobených tanků, snadno dospějeme k onomu čistě matematickému výpočtu taktických možností, který rodí pesimismus u obránce, ale který je zveličen a od pravé skutečnosti značně vzdálen.

Zde nutno vidět i praktickou stránku věci, abychom dospěli k výsledkům pravděpodobnějším. Proto si všimneme taktických možností vyplývajících především z počtu tanků a z vlivu terénu.

P o č e t. Počet nepřátelských tanků, s nimiž musí pěchota počítat, není dán jenom průmyslovou kapacitou a bohatstvím určitého státu, ale i nesnadností výroby, rychlým opotřebováním a velkou zranitelností tanků. Cesta tanků z továrny až do východiště útoku je velká a na tanky čeká mnoho nepřátel, od bombardování letectvem a dělostřelectvem až po vady materiálu a často i vlivy vlastní obsluhy.

Tank je drahý a nenahradí stejně drahá nebo i dražší letadla, děla a p., ale musí se s těmito bojovými prostředky dělit jak o finanční prostředky státu, tak i o pracovníky při výrobě. Tím je dána určitá mez počtu tanků.

Jakmile vyrobené tanky opustí železnici a začnou se pohybovat vlastní silou, objeví se u jisté části strojů určité malé zvláštnosti, které v rukou rozčilené, nesmělé nebo méně obratné obsluhy znamenají často zárodek vyřazení tanků ještě před bojem, aniž byl tank nějakou zbraní zasažen.

Větší jednotky tanků se nedají za frontou tak snadno skrýt, přitahují pozornost a bombardování letectva, po příp. dělostřelectva, což též zmenšuje počet tanků a u morálně slabých jedinců obsluhy zesiluje snahu o sabotáž.

Dovolí-li slabý charakter některým bojovníkům pěchoty a jezdecka zranit se před bojem, aby se mohli vyhnout risiku boje, dovolí obsluhu tanků i tvoření úmyslných poruch na mechanismu strojů, aby se obsluha nemusila zúčastnit útoku. (Viz zkušenosti ze španělského bojiště.)

Tak vidíme již před útokem ve východišti tanky poněkud prořídle.

Při útoku na postavení s protitankovými zbraněmi je počítáno u tanků s 40—80% ztrát. Postačí průmysl nahrazovat ztráty tanků v boji a v jaké době? Jistě ne den ze dne a jistě ne ani za týden.

Uvážíme-li tyto okolnosti, dojdeme k závěru:

1. že možný počet tanků je dosti omezen,
2. že ne všechny vyrobené tanky se opravdu zúčastní boje a
3. že ztráty tanků v boji jsou velké a nelze je nahrazovat v krátké době.

Toto zjištění nás pak nutí k dalšímu závěru:

1. že útočník z těchto důvodů nepoužije tanků na podřadných místech,
2. že se bude pravděpodobně snažit vždy si ještě ponechat část tanků v záloze, aby příliš velkými ztrátami neztratil na delší dobu akční volnost (což zase zmenší počet zasazených tanků),

3. zato však, když jednou zasadí tanky do útoku na určitém místě, že je zasadí v takovém množství, aby byl úspěch zaručen, t. j., aby prorazily i silnou protitankovou obranu.

V takovém místě útoku nezaručuje nám jistotu v obraně ani onen vykalkulovaný počet protitankových zbraní (viz citovaný článek), poněvadž se takový útok tanků zpravidla koná v několika sledech a s použitím umělého dýmu, což velmi snižuje možnost palby protitankových zbraní.

Z toho důvodu nutno:

1. mít možnost členit protitankové zbraně do hloubky i za hlavním postavením (silně vybavit vyšší jednotky),
2. pěší jednotky, z nichž značná část nebude v tankovém terénu, nepřepřínovat zbytečně protitankovými zbraněmi.

Vliv terénu. I terén do značné míry znemožňuje nebo znesnadňuje činnost tanků.

Pěchota v obraně musí především volit terén pěchotní a vyhýbat se terénu tankovému. Co nutno považovat za tankový terén? I zde nutno brát holé výpočty opatrně.

Vyvrátit 30 cm silný strom dá tanku práci, znamená chvíli zdržení na místě (nebezpečí zásahu protitankovými zbraněmi) a často zbytečné velkou námahu motoru. Překonávání vývratu pak znamená další zdržení pohybu a další práci. Proto tank, má-li vjet do lesa, nejede rovně bez ohledu na stromy, poněvadž by nikam nedojel, ale vybírá si cestu mezi stromy.

Je-li tedy napsáno, že tank vyvrátí 30 cm silný strom, není tím řečeno, že les se stromy silnými jen 20 cm, ale tak hustý, že tank nemůže projet mezi stromy, není pro tanky tak vážnou překážkou, že se jí vždy vyhnou.

Někdy se tanky vyhnou i jiným lesům, poněkud řidším a se slabšími stromy, a to z toho důvodu, že tanky chtějí vystoupit na scénu jen v místech, kde je volnost pohybu strojů zaručena a obránce jim ovšem neposkytne dobrovolně možnost rekognoskace lesa.

Pohled na mapu lesů republiky je v tomto smyslu velmi poučný a uklidňující.

Krajina s hustěji roztroušenými vzrostlými lesními parcelami nebývá též dosti vhodná pro zasazení tanků do útoku, poněvadž tanky jsou nuceny projet určitými pásmy (průchody) v terénu a vystavit se připravené a soustředěné palbě pěchotních kanonů, kterým tento druh krajiny poskytuje znamenitý skryt a útočníku znesnadňuje přehled a tím i činnost palebné základny. A právě na tuto činnost vlastní palebné základny reagují tanky v útoku velmi živě, poněvadž tato činnost má umlčovat protitankové zbraně obrany a tím umožnit tankům podporu útočící pěchoty.

Krajina silně zvlněná též umožňuje zasazení tanků jen v určitých místech a i po této stránce má republika dosti šťastnou tvářnost.

Zato krajina rovná a málo zalesněná poskytuje činnosti tanků mnoho příležitosti, ale i zde mohou být určité vážné překážky přírodní a nemusí to být právě veletok. Regulovaný úzký potůček s hlubšími a strmějšími břehy je větší překážkou pro postup tanků než jakákoliv jiná větší prohlubeň.

Zákon fyziky vyžaduje, aby tank měl dosti místa pro sjezd a výjezd a aby při obou těchto funkcích byla dostatečná část pohybového pásu v těsném dotyku se zemí. Nemůže proto v úzkém příkopu se strmými břehy vylézat nahoru, není-li zadní část tanku ještě dole. Tato okolnost je podstatou této překážky, ovšem za předpokladu, že regulovaný potok není zase tak úzký, aby jej mohl tank prostě překročit.

I terén s poněkud vyššími terasami není právě vhodný pro útok tanků, i když tanky mohou terasami projet, ale podobné terasy způsobují stále kymácení tanků a zmenšují osádce beztoho již malý přehled o situaci.

Celkem možno říci, že terén ve velmi značné míře přeje pěšákovi, ale záleží právě na pěšákovi, aby správným využitím terénu zmenšil taktické možnosti zásahu tanků, což vede k témuž výsledku, jako kdyby se rozmnožil počet protitankových zbraní. Vždyť v daném případě menší počet protitankových zbraní, ale výhodně umístěných, s možností neočekávaného působení a skrytých před zrakem palebné základny útočníka, vydá v boji za množství mnohem větší, nemající těchto výhod v terénu.

Z á v ě r. Rozborem počtu a terénu docházíme k závěru, že taktické možnosti ÚV. jsou značně omezeny. Pro výcvik jednotek nutno sice již v míru vypočítat, v kterém údobí útočného i obranného boje mohou všude tanky zasáhnout a dobře vycvičená jednotka vskutku učiní všechny přípravy pro utkání s tanky.

Zda-li se ve válce všechny tyto zásahy uskuteční, rozhodnou velitelé vyšších jednotek, kteří po několikerém zásahu budou mít na konci prvního údobí války již jen polovinu původního počtu tanků, po případě i méně a malou naději na jejich brzké doplnění.

Docházíme-li též k výsledku, že tanky s hlediska hospodárnosti budou nejčastěji zasazovány hromadně, kde ani onen předpokládaný velký počet protitankových zbraní (viz citovaný článek) neposkytuje plnou záruku,

že bude hlavní postavení udrženo, nutno k tomu podotknout, že záruku neposkytuje jen určitý, byť sebe větší počet zbraní, ale i srdce obránců.

O dostatečný počet protitankových zbraní u ohrožených praporů a pluků se mohou postarat velitelé vyšších jednotek správným rozdělením prostředků. O statečné srdce se musíme starat všichni již v míru, mimo jiné i tím, že nevezmeme bojovníkovi již předem a neprávem víru ve vítězství. Vždyť v obraně proti tankům ani tak nejde o to, zjistit, jaký počet protitankových zbraní znamená ideální vybavení pěchoty, jako spíše o to, jak vystačit s tím počtem zbraní, který opravdu máme a jak s tímto počtem zvítězit.

4. Je třeba zastavit útočící tanky nebo útočící pěchotu?

Tato otázka by se vlastně neměla ani vyskytnout, ale při dočasné desorientaci o skutečném významu tanků nutno hovořit i o ní, vždyť slyšíme již zase staré známé heslo, ale v nové obměně.

V pozdějších letech války se na francouzské frontě říkalo: „Dělostřelectvo terénu dobývá a pěchota jej obsazuje.“ Ačkoli dnes po zhodnocení výsledků války to již neříkáme, zvykáme si za to říkat: „Tanky terénu dobývají a pěchota jej obsazuje.“ Jak je to nádherně a hlavně jednoduše řečeno, ale kam to zavádí úsudek, máme-li promyslet obranu postavení?

Tanky terénu dobývají a pěchota jej obsazuje — nuže, odrazme útok tanků a tím znemožníme pěchotě obsadit náš terén!

Při objevení nových bojových prostředků se vždy objevovaly i rozpaky, co proti nim podniknout. Podobný případ jsme měli nedávno.

Po světové válce se cvičící jednotka při objevení nepřátelského letounu ihned skryla, ať jí byl svěřen úkol jakýkoliv, a setrvala v skrytu tak dlouho, dokud se letoun nevzdálil, bez ohledu na místní i časové rozpětí svého úkolu. Tento omyl jednotky záležel v izolovaném řešení obrany proti letadlům bez ohledu na souvislost s ostatními potřebami boje.

Při dnešním odstupu od těchto začátků je možno se usmát, poněvadž dnes jsme již činnosti nepřátelského letectva vyhradili v řádu věcí určité místo, kam patří.

Při řešení protitankové obrany se situace navlas podobá oné poválečné situaci s letectvem a nyní jde o to, vyhradit i tankům v řádu věcí ono správné místo, kam tanky po právu patří.

Tanky jsou v útoku bojovým prostředkem, pomáhajícím pěchotě jednak tím, že ji poněkud předcházejí, aby vnikly co nehlouběji do obranného postavení, ale hlavně tím, že ji v útoku přímo doprovázejí. Tank, toť pohyblivý se palba chráněná pancířem, která má pěchotě otevřít cestu v překážkách a ulehčit jí daný úkol: dobýt určité části terénu a obsadit ji. Neexistuje organisovaný útok tanků na obranné postavení bez pěchoty, poněvadž tanky samy na to nestačí, tak jako pěchota, která může útočit bez tanků.

Koho tedy máme zastavit? Tážeme-li se, co učiní pěší jednotka v obraně proti palbě dělostřelectva, každý bez váhání odpoví: „Jednotka se co možná kryje, ale při tom nezanedbává nic, aby zastavila rozvinutý útok nepřátelské pěchoty. Ale takový dělostřelecký granát není o nic méně smrtonosný nežli střela z tanku, a přece nikdo nevěří, že zastavením děl. palby útočníka současně zastavíme i útok jeho pěchoty. Naopak ví-

me, že pěchotu nutno vždy zvlášť zastavovat a toto pravidlo platí i při útoku tanků.

Je vskutku nezbytně nutno zastavit každý tank ještě dříve, než pronikne do postavení a je proto nutno soustředit na tanky většinu úsilí bez ohledu na útočící pěchotu i kdybychom této pěchotě měli dovolit úspěšnou zteč?

Na tyto otázky bude nutno odpovídat jen dočasně, než vysvitne každému samozřejmost jediné možných odpovědí. Mnohý, nedosti informovaný pozorovatel vidí, jak železné nestvůry lezou terénem a jak se od jejich pancířů odrážejí střely normálních zbraní pěchoty a jak tanky svými kulomety a děly rozsévají zkázu kolem sebe. I věří v jejich nepochybnou převahu nad pěchotou a hledá spásu ve fantastickém počtu protitankových zbraní, bez něhož je pro něj každá obrana beznadějná.

K vůli tankům se obrany nemůžeme vzdát, i když nebudeme mítí onen vypočítaný a domněle nutný počet protitankových zbraní, ale rozdělíme všechny dosavadní prostředky tak, aby odpovídaly novému rozdělení sil na bojišti.

Do objevení tanků měl útočník na bojišti palebné zdroje (dělostřelectvo atd.), které se nepohybovaly, a pěchotu, která využívala palby těchto zdrojů k pohybu při útoku. Obránce při tom většinou svých prostředků střílel na útočící pěchotu, poněvadž od té hrozilo největší nebezpečí, a malou částí svých prostředků se snažil umlčet stabilní palebné zdroje útočníka jako méně nebezpečné.

K těmto dosavadním dvěma složkám přibýly na bojišti tanky, ale význam dosavadních dvou složek se nezměnil. Jen pěchota, podporovaná tanky, se stala ještě více nebezpečnou. Odtud vyplývá nutnost uplatnit zase jako dosud velkou většinu prostředků proti pěchotě, jako složce nejnebezpečnější, a nemáme-li dosti prostředků na současné potírání tanků i dělostřelectva, soustředíme palbu zbylých prostředků na tanky a dočasně ponecháme bez odvety dělostřelectvo. To si ovšem vyžádá určitou pružnost vlastního dělostřelectva, jehož skupinu všeobecné činnosti bude nutno sestavovat tak, aby mohla úspěšně střílet na tanky palbou nepřímou (a doplnit tak přímou palbu protitankových zbraní pěchoty) a zároveň si zachovala možnost rychle přejít k palbě na nepřátelské dělostřelectvo a na jiné důležité cíle skupiny pro všeobecnou činnost, kdyby se nepřátelský útok rozvinul bez tanků.

Otázka tanků je nejen problém taktický, ale i psychologický, a hrozí-li nám na bojišti od tanků nějaké nebezpečí, může to být především přeceňování tanků a zbytečné soustřeďování většího počtu prostředků proti tankům a větší pozornosti na tanky, než je v zájmu úspěšné obrany nutné. Zde musíme vést velitele i mužstvo k poznání, že možnosti tanků jsou omezeny a že se i s menšími prostředky můžeme tankům ubránit, ale že hlavním nepřítelem zůstává stále pěšák, postupující za tankem na zteč.

Ne zrakový vním poplašeného vojáka a velitele, vidoucího nepřátelský tank, ale jen chladné a správné hodnocení situace, oproštěné od strašidelných předsudků zajistí jednotce vítězství.

Nehodnotit význam tanků podle jejich vzhledu a hřmotu, ale podle skutečného fyzického účinku. Z dosavadních článků o útočné vozbě se dá soudit, že armáda potřebuje nejen budovat aktivní protitankovou obranu, ale i důvěru pěšáka v sebe samého.

Že tato sebedůvěra má oprávněnou existenci, vyplývá z následujícího.

5. Pěchota v obraně proti tankům.

Abychom pěchotě ukázali, že i tank při všech svých přednostech má i své velké nedostatky, bylo by záhodno v létě alespoň velitele malých jednotek trochu povozit v uzavřeném tanku. Terén může být trochu nerovný a ať svítí slunce. Pak možno dát těmto velitelům příležitost střítet z tanků na cíl, ale při znázornění skutečného útoku a po střelbě dát zjistit počet zásahů. Pak jim možno ukázat otvor, vyražený 3·7 cm granátem v pancíři tanku.

Nebudou-li zdolávat žádné větší terénní překážky, bude to jen malá ukázka obtíží, s kterými se setkává osádka tanků při mírovém výcviku. Válečná skutečnost je daleko horší. Tank není pohyblivý netvor, který by podléhal jiným zákonům myšlení a citění než lidé, a pracovní podmínky v boji jsou pro osádku tanků daleko horší než pro kteréhokoli pěšího harcovníka. Osádka tanků trpí v boji fyzicky i duševně více než kdokoli jiný.

Mírová zkouška jízdy v tanku by ovšem nemohla vyvolat ono velké napětí nervů, které vzniká u osádky tanků ve válce, ale přece by tato zkouška dala oněm velitelům alespoň přibližný obraz možnosti takového tanku a opravila by trochu jejich zveličené představy.

Všimněme si situace a pocitů osádky tanků před bojem a v boji.

Může-li si pěšák na chvíli zdřímnouti kdekoli, kde se jednotka při přesunu v noci alespoň na chvíli zastavila, je možnost spánku u osádky tanku vyloučena od okamžku, kdy se tato jednotka připravuje k přesunu do východiště, až do okamžiku ukončení boje.

Noční přesun tanků bez světla do východiště se nekoná rychlostí 15–20 km za hodinu, ale tempem velmi pomalým, při čemž často hrozí možnost uváznutí některého tanku a z toho vyplývající vyprošťování. Celý takový přesun je velmi vysilující jak pro velitele, tak i pro veškerou osádku tanků. Mnohdy se přesun koná v nepřátelské palbě, která je na místo přesunu řízena třeba jen nahodile.

Rozmístění ve východišti, obhlídka cest pro vyrazení, ošetřování strojů a zbraní a rozkazy pro boj před vyražením zaměstnávají každého jednotlivce tak, že jednotka tanků nezahajuje boj valně odpočívutá.

Pocit tísně před vyražením útoku není u osádky tanků o nic menší než počáteční tíseň pěšáka. vždyť i tank se za útoku ocitne v prudké palbě dělostřelectva a protitankových zbraní pěchoty.

Pěšák po přískoku zalehne, tank však stále ukazuje svou figuru nepříteli (ne z bujnosti, ale proto, že jinak nemůže) a jedinou jeho nadějí jest klikatý pohyb sem tam, aby ztlížil protitankovým zbráním míření, nevzdá-li se tohoto způsobu pohybu, aby rychleji najížděl na vyhlédnutý cíl. K tomuto pohybu do stran se druží pohyb nahoru a dolů, způsobený jízdou po rozryté půdě a doprovázený často tvrdými údery těla o stěny tanku. Těmito kombinovanými pohyby a zrakovým vjemem (terén se pořád divně před očima kroutí) vzniká jistý pocit závratí.

Útočící pěšák vidí, kam spěje, osádka tanku mnohdy nevidí, poněvadž průzor je poměrně úzký a vlivem kymácivého pohybu tanku nesměruje stále rovně na cíl. Tím je dána také menší možnost orientace a vyhledávání cílů v boji a zároveň tím vzniká u osádky tanků i pocit nejistoty, když na svého odpůrce dobře nevidí. Kromě toho vlivem malé viditelnosti může tank snadno vjet na překážku, kterou obránce připravil.

Tank nemusí chránit osádku proti bojovým chemickým látkám a má tu nevýhodu, že se v něm při střelbě často hromadí kysličník uhelnatý. Nasadí-li si osádka plynové masky, ztíží si tím ještě více pozorování z tanku a jeho řízení.

Nezdravá atmosféra v tanku s teplotou často velmi zvýšenou vlivem kovového pancíře rozpáleného sluncem, otupuje smysly osádky.

V této situaci se tank blíží k zákopům obránce. Střely bubnují o pancíř, a nebyl-li tank dosud zasažen protitankovou střelou, odehrává se v mysli osádky, zkrúšené únavou, napětím nervů a atmosférou asi tento myšlenkový pochod: „Kde je nepřítel, který by nás mohl zničit?“ Osádka nevidí dobře za jízdy, a zastaví-li se, aby pozorovala, poskytne nepříteli možnost zásahu.

Nutno zastavovat zcela blízko zákopu a střílet na obránce. Ale ruce osádky tanku křečovitě svírají zbraň, kymácvivý pohyb tanku jim utkvěl v tělesném rytmu (i když tank stojí), nemají lehkosti, není potřebné nervové stability pro klidné zamíření, a než by tohoto klidu nabyli, již znova nastupují další pohyb vpřed, pohyb, s hlediska bojové činnosti tanku naprosto nevhodný, ale přece jen nutný s hlediska obrany proti pěchotním kanonům a jiným aktivním prostředkům obránce.

„Co na nás přichystal obránce v boji zblízka? Je zákop tak únosný, aby se při pokusu o jeho překročení pod námi nezřítily přední stěna a aby tank nepadl proto předkem do zákopu?“

Mnoho myšlenek víří mozkiem osádky tanku při útoku na postavení, ale nejsou to vždy právě myšlenky vítězoslavné, jak se zpravidla domnívá pěšák, na kterého jedoucí tank právě míří.

Tank je dílo lidské, i když se podobá obru z pohádky, a pro své nedostatky nemůže plně uplatnit svou hmotnou převahu nad pěchotou v obraně. Převaha tanku záleží jedině v pancíři, který má chránit osádku před střelami, a poněvadž ji nechrání před střelami všech druhů, vzniká u osádky ona silná nervosita, zvyšovaná ještě vědomím těžkopádnosti stroje a poměrně malým výhledem.

Pěšák vidí na tanku samé přednosti, a proto jej přeceňuje; osádka, pracující denně s tankem, zná jeho slabiny a její činnost na bojišti je velmi nervosní.

Zná-li obránce tyto okolnosti a nezapomíná-li ani na chvíli, že tanky jsou jen jednou složkou útočné vlny, v níž je útočící pěchota složkou nejdůležitější, zařídí svou obrannou činnost podobně jako při útoku se silnou podporou dělostřelectva: Kryje se co možná před dělovou palbou (v našem případě před tanky), ale je připraven čelit zteči nepřátelské pěchoty.

Z toho důvodu je výhodné členění pěchoty do hloubky, poněvadž zadní družstva v pásmu hlavního odporu mohou střílet na útočící pěchotu ještě v době, kdy se přední družstva již kryjí v zákopech před tanky. Z téhož důvodu by bylo výhodné zásadně umisťovat těžké kulomety, určené do pásma hlavního odporu, blíž k zadnímu okraji tohoto pásma. Totéž pak platí o umístění pěchotních kanonů, pokud mají svá palebná stanoviště v pásmu hlavního odporu.

Ale i sám pěšák, normálně vyzbrojený, má mnoho možností poškodit tank v boji zblízka, poněvadž tank má velké tělo a nemůže současně střílet na všechny strany. (Major pěch. Šantora uvádí v svém článku řadu těchto možností a nutno s tím jenom souhlasit.)

Na španělském bojišti byla zavedena úspěšná obrana proti tankům petrolejovými bombami (podstatu tohoto způsobu boje vysvětluje článek v sešitu 3 měsíčníku „Výběr“ z roku 1937) a měla značný účinek, nikoli sice ničivý, ale znemožnila osádce tanku výhled.

Výhled! Znemožněte tankům výhled a zasáhli jste jejich Achillovu patu.

Ke konci světové války bylo v zákopech používáno plamenometů k zastavení útoku pěchoty. Proti tankům není potřeba stříkat právě plamen, postačí jen trochu postříkat tank dýmotvornou látkou, která ulpí na pancíři a svým dýmem znemožní nebo znesadí osádce tanku výhled, zatím co tank je dobře viditelný a poskytuje tudíž dobrý cíl. Tento prostředek bude ovšem poněkud závislý na směru a síle větru, ale přes to by mohl vykonat obránci znamenité služby. Vždyť pohybovat se přes překážky v cizím obranném postavení, obklopen nepřáteli, na které dobře nevidí, není pro tank právě úloha závidění hodná a postupné zničení tanků pěchotními kanony by bylo jen otázkou času, při čemž by pěchota obránce měla větší volnost jednání proti pěchotě útočníka.

Z toho vyplývá, že není ani tak nutné rozmnožovat přesprávně ničivé zbraně proti tankům, ale spíše je vhodně kombinovat s prostředky oslepujícími. To vyplyne i z průběhu obrany postavení při útoku s tanky.

Průběh obrany postavení proti útoku podporovanému tanky je přibližně takový: Tanky, přijíždějící k prvnímu zákopu, donutí osádku tohoto zákopu ke krytí a k boji ze zálohy proti některým tankům, kde to poměry dovolí. Většina osádky zákopu je v skrytu připravena odrazit zteč nepřátelské pěchoty, kterou postřelují jednotky, umístěné více vzadu v pásmu hlavního odporu, a těžké kulomety z pásma středního, po případě záchytného.

Překročí-li tanky první zákop a útočí na jednotky v pásmu hlavního odporu více vzadu umístěné, zahájí palbu na útočící pěchotu osádka prvního zákopu, zase podporovaná palbou těžkých kulometů ze středního, po případě záchytného pásma.

Pěchotní kanony střílejí zpravidla od okamžiku, kdy mají pravděpodobnost zásahu, aby počet vyřazených tanků byl hned na počátku boje co možná největší.

Dělostřelectvo střílí na pěchotu i na tanky, dokud nevniknou do pásma hlavního odporu, a je připraveno pokračovat v palbě do vnitřních přehrad a konečně k přímé obraně vlastního palebného postavení.

Útočí-li tanky s překvapením v několika sledech za sebou, a nebylo-li možno předem dostatečně zvětšit počet pěchotních kanonů, je situace obráncova valně ztížena, poněvadž lze předpokládat, že se tanky budou současně zaměstnávat nejméně se dvěma sledy obránce současně. Tím by se velmi snížila možnost obránce střílet do hlavní palebné přehrady a musil by se spokojit jen s přípravou na odrazení zteče (nehledě na palbu dělostřelectva a na činnost ze záloh proti jednotlivým tankům).

Právě zde by pěchotě vydatně posloužily oslepovací prostředky proti tankům, kterými by byly tanky pokropeny již u prvního zákopu a které by umožnily i normálnímu počtu protitankových zbraní zničit velký počet tanků a pěchotě by tím ulehčily boj s nepřátelskou pěchotou.

To je stručný průběh obrany s hlediska technického, ale to jest jen polovice problému, poněvadž stránka psychologická je neméně důležitá.

Musíme-li postavit pěchotu proti tankům, nutno kromě její výzbroje doplnit i její morální síly.

Průměrný pěšák v obraně čerpal dosud část své odvahy z okolnosti, že se útočník musil pracně prodírat palebnou přehradou až na ztečnou vzdálenost. Hluk a hřmot vlastní palby utvrzovaly obránce v přesvědčení, že má po ruce prostředky, jimiž může útočnickovi čelit. Palebná přehrada se dala rozpoutat skoro vždy, poněvadž dělová palba útočnickova slábla úměrně s přibližováním útočného sledu k obránci.

Při útoku s tanky je situace jiná. Tanky se zpravidla objeví u zákopu dříve než útočící pěchota a ta využívá této situace k rychlému posunu na ztečnou vzdálenost. Obránce se kryje v zákopu před palbou tanků a nejenže nemůže střilet do palebné přehrady (čímž je připraven o značnou část povzbuzujících momentů), ale je morálně (ovšem, že i fyzicky) tísněn přítomnými tanky. Přimyslíme-li si k tomu zteč nepřátelské pěchoty, která vzhledem k přítomnosti vlastních tanků věří ve vítězství a bývá zpravidla i počtem silnější než obránce, vidíme, že pěchota cvičená v dosavadním způsobu obrany má málo naděje na úspěch.

Zde, myslím, vyvstává i ono volání mnohých činitelů po takovém rozmnožení protitankových zbraní, aby tanky mohly být zničeny hned, jak se objeví, aby dosavadní zvyklosti boje nemusily být měněny a aby pěchota s dosavadním výcvikem a způsobem boje neztratila svou cenu.

Žádný bojový prostředek, tedy ani tanky, neztratí plně svou hodnotu, ani kdyby obránce shromáždil sebe více protitankových zbraní; přiměje to útočníka jediné k tomu, aby nasadil útok s tanky vždy po mohutné dělostřelecké přípravě, která rozvrátí obranné prostředky obránce, což s hlediska obráncovy pěchoty znamená další tlak na její nervy a na její morální únosnost.

Zde není jiného východiska, než zvykat pěchotu soustavně na tanky a hned družstvem počínajíc cvičit obranu proti pěchotě doprovázené tanky, t. j. cvičit nejtěžší formu obrany.

Znárodně tank chvílemi stojí a popojíždí poblíž zákopu. Družstvo se kryje před palbou tanku (nemá-li jiných prostředků) a je připraveno odrazit zteč pěchoty. Družstvo má svého pozorovatele tanku, který smluveným signálem upozorňuje družstvo, že tank změnil směr jízdy nebo palby, aby družstvo ihned pokračovalo v střelbě do palebné přehrady a aby se zase, zazní-li varovný signál pozorovatele tanku, zase před palbou tanku skrylo. Vždy pak musí následovat odražení zteče.

To je technická podrobnost, která se musí naší pěchotě stát zvykem a kterou musí v boji vykonávat automaticky. Častý nácvik má dát pěchotě zručnost a z ní vyplývající sebedůvěru. Že každý pěšák musí být při tom i mistrem v boji zblízka, rozumí se sebou.

Toto školení pěchoty se však nesmí omezit jen na pouhé vykonávání předepsaných cviků, ale musí být doplněno neustálým vysvětlováním technických nedostatků tanků, aby každý pěšák dovedl těchto nedostatků využít k účelům obrany.

Statečné srdce je nutné, ale ne statečné srdce habešského primitiva, který z neznalosti věci útočil na tank oštěpem a byl drcen tankem; potřebujeme statečné srdce pěšáka, který právě proto, že tank zná, dovede zachovat rovnováhu a dovede se v blízkosti tanku vítězně utkat s nepřátelskou pěchotou.

Není to nic nemožného, budeme-li pěšáka v tom smyslu cvičit a nebudeme-li z tanku dělat strašáka, nadaného nadpřirozenou mocí. Vždyť i noční útok (vlastně zteč) můžeme odrazit a odrazení zteče při útoku s tanky se hodně podobá odrazení zteče v noci.

Budeme-li mít pěchotu, která v malých jednotkách v celé hloubce obranného postavení bude pružně reagovat na pohyby tanků okamžitým skrytím a zase okamžitým zahájením palby na útočící pěchotu a která bez ohledu na přítomnost nepřátelských tanků zůstane pro útočníka tvrdým soupeřem v boji zblízka, nebude tak mnoho záležet na tom, jestliže se některé tanky dostanou trochu hlouběji do postavení, poněvadž proniknutí některých tanků postavením nebude znamenat průlom. Odolná pěchota vezme tankům vítr z plachet tím, že zachová klid a pořádek a poskytne protitankové činnosti vyšších jednotek podklad ke klidnému a úspěšnému zákroku.

K zvýšení morální odolnosti pěchoty neuškodí, budou-li pěchotě periodicky předcítány případy neúspěchu tanků.

6. Z á v ě r.

Toto pojednání se zmiňuje jen o obraně proti tankům v hlavním postavení, tak, jako onen citovaný článek, na který toto pojednání navazuje.

Je přirozené, že do tak krátkého článku nelze vtěsnat i obranu proti tankům v jiných obdobích boje, ale využití terénu, využití noci a povětrnosti, jakož i zajištění, vyplývající ze získávání zpráv a z vlastní sestavy, vybavené protitankovými zbraněmi, budou hlavními věcmi, o které se bude vždy opírat obrana proti tankům po stránce taktické. Budou-li tato taktická opatření doplněna dobrým výcvikem nebojácné pěchoty, možno věřit v úspěch.

Sporným zůstane počet protitankových zbraní, kterými má být pěchota organizačně vybavena. Udat naprosto správnou číslici není možné, poněvadž prapor v situaci „A“ potřebuje na př. dva pěchotní kanony, ale tentýž prapor v též místě a při téže činnosti se může se vzhledem k činnosti nepřítele octnout v situaci „B“, kdy bude potřebovat čtyři nebo i více pěchotních kanonů. Počet těchto možností je veliký.

Jen stěží možno uznat zásadu, že každá jednotka má být proto tak vybavena protitankovými zbraněmi, aby sama vystačila i v případech nejnepríznivějších, poněvadž bychom tad dospěli k fantastickým výsledkům.

Tuto myšlenku možno připustit jen v čistě akademické debatě, kde možno nezávazně debatovat o čemkoliv, ale jakmile máme na mysli konkrétní případ kteréhokoli státu, hned vidíme, že do výpočtů čistě taktických počínají zasahovat i položky rázu materiálního, finančního a dopravního a že se i sám rámec taktiky začíná rozšiřovat i na jiné bojové prostředky proti tankům, než jsou pěchotní kanony a protitankové pušky.

Protitankové zbraně jsou v době tanků naprosto nutnou částí výzbroje, ale armáda, i při nejlepší vůli vybavit pěchotu po této stránce co nejlépe, uváží, kolik prostředků má k dispozici. Vždyť protitankové zbraně jsou prostředkem čistě obranným a při tom hodně jednostranným. Je výhodnější střílet na pěchotu a na jiné objekty polním dělostřelectvem než pěchotními kanony a armáda se nezrekne letadel, tanků, dělostřelectva a motorisovaných jednotek, kterými může na bojišti aktivně zasa-

hovat, v prospěch maximálního vybavení všech jednotek protitankovými zbraněmi, které v obraně, když tanky neútočí, znamenají málo nebo nic a které pro podporu vlastního útoku mají také celkem jen podřadný význam, i když stále skýtají určité zajištění pro případ nepřátelských protiútoků s tanky.

Další otázka je, kam s tím obrovským počtem protitankového materiálu (jak jej navrhuji oni cizí autoři, jmenovaní v citovaném článku), který by znamenal nejméně dvojnásobný počet vozidel a zvířat u pěšího pluku a který by vytvořil z pěších jednotek v době, kdy se zdůrazňuje pohyblivost, ta nejtěžkopádnější tělesa a velmi by tím zvětšil zranitelnost letectvem a dělostřelectvem a ztížil zásobování, aniž by pozdvihl útočnou schopnost jednotek.

Opakuji: Protitanková výzbroj je nezbytně nutná, ale v rozumných mezích a tak rozdělená, aby se dala lehce shromažďovat na ohrožených místech. Proto v našich poměrech (a myslím, že i v poměrech mnohých jiných států) nemůžeme řešit čistě akademickou otázku: „Kolik pěchotních kanonů potřebuji na 1 km, abych určitě zastavil každý útok tanků?“, ale musíme řešit otázku praktickou: „Jak si počínat, abych s daným počtem pěchotních kanonů splnil úkol?“

Bude to vděčná a záslužná práce, hlavně pro mladé velitele.

Štábní kapitán pěch. Karel David, IP.:

Všeobecná pravidla a zásady o složení a činnosti SV. pěších jednotek.

(Při zpracování této studie bylo použito pomůcky sepsané pplk. franc. armády Andriotem „Postes de commandement des unités d'infanterie“.)

Kapitola 1.

Definice pojmu SV., vlastnosti a charakteristika.

SV. pěší jednotky je místo, kde velitel této jednotky jednak sám, jednak s pomocí svých velitelských orgánů a prostředníků vykonává své povinnosti a svá práva, jež mu funkce velitelská ukládá, t. j. velí.

Podle toho tedy velitel na svém SV.:

- a) přijímá rozkazy nadřízených, hlášení podřízených a zprávy sousedů a spolu pracujících jednotek,
- b) sleduje situaci a vývoj boje pozorováním,
- c) rozhoduje o opatřeních, jež je nutno podle přijatých rozkazů, zpráv a hlášení a podle výsledků vlastního pozorování, činnosti a k zajištění potřeb podřízených jednotek učinit,
- d) dává zpracovat svá rozhodnutí ve formě hlášení nadřízeným velitelům, zpráv sousedům a kooperujícím jednotkám a rozkazů podřízeným,
- e) odesílá rozkazy, zprávy a hlášení určeným příjemcům.

Proto je SV. shromážděním všech osob (velitele jednotky v to počítaje) a prostředků, které velitel k úspěšnému vykonávání své funkce potřebuje. Mluvíme-li tedy o SV., míníme tím jak místo v terénu, tak i velitele, jeho pomocné orgány a všechny příslušníky jeho velitelské jednotky (čety, družstva, roje), službou na onom místě vázané.